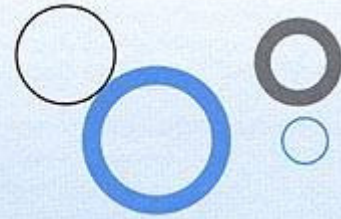

Werkgroep
Ecologisch
Waterbeheer

9 mei ALV

Nieuwsbrief

mei 2012

Locatie ALV: Het Wapen van Beckum,
Beckumerkerweg 20,
7554 PV Beckum

INHOUD

VAN DE VOORZITTER	3
VAN DE SECRETARIS	5
NIEUWS SUBGROEPEN	6
PROGRAMMA ALV WEW	10
Concept VERSLAG ALV 18 mei 2011	11
VERSLAG WETENSCHAPPELIJK DEEL ALV 2011, Loenderveenseplas	13
BERICHT VAN DE PENNINGMEESTER	15
ERELEDEN	19
CommunicatieS	20
PERSONALIA	23
Personalia vanaf januari 2011 –	23
Personalia vanaf januari 2012 – (status 5-4-2012)	23

NIEUWSBRIEF VAN DE WERKGROEP ECOLOGISCH WATERBEHEER

De **NIEUWSBRIEF** is een uitgave van de Werkgroep Ecologisch Waterbeheer. De werkgroep is een vereniging die zich inzet voor een optimale benutting van ecologisch kennis ten behoeve van het waterbeheer in Nederland.

Artikelen, advertenties en mededelingen kunnen aangeleverd worden tot 6 weken vóór een Algemene Ledenvergadering, bij voorkeur via email zonder opmaak. Zie voor redactieadres hieronder

Bestuur

Voorzitter

H. Hoogenboom
Koningsmantelstraat 23-25
2805 KG Gouda
email: hoogenboom@tiscali.nl

Secretaris

Ellis Penning
Deltares
Postbus 177
2600 MH Delft
e-mail: ellis.penning@deltares.nl
Voor WEW-zaken: secretaris@wew.nu

Penningmeester

Ronald Bijkerk
Koeman en Bijkerk ecologisch advies en onderzoek
Postbus 111
9750 AC Haren
Email: r.bijkerk@koemanenbijkerk.nl

Contactpersonen subgroepen

Toepassing Aquat. ecologie in Praktijk (TAP)

Johan Oosterbaan
Hoogheemraadschap van Rijnland
Postbus 156
2300 AD Leiden
e-mail: j.oosterbaan@rijnland.net

Kaderrichtlijn Water

Evalyne de Swart
Tel. 030-6344865
e-mail: evalyne.deswart@grontmij.nl
Sebastiaan Schep
Tel. 0570-697485
e-mail: s.schep@witteveenbos.nl

Sloten

Edwin Peeters
Wageningen Universiteit
Postbus 8080
6700 DD Wageningen
e-mail: edwin.peeters@wur.nl
H. Hoogenboom
Koningsmantelstraat 23-25
2805 KG in Gouda
e-mail: hoogenboom@tiscali.nl

Realisatie

Reinder Torenbeek
Torenbeek Consultant
Tesselschadelaan 33
7314 LL Apeldoorn
email: reinder@torenbeek.nl
Gerwin Bonhof
Koeman en Bijkerk BV, Ecologisch onderzoek en advies
Postbus 14
9750 AA Haren
e-mail: g.h.bonhof@rug.nl

Ecologie en Ethiek

Bram en Lowie van Liere
Gasthuissingel 30
2012 DP Haarlem
email: vanliere@xs4all.nl

Exoten

Roelf Pot
Pandijk 2
7861 TE Oosterhesselen
email: roelfpot@wxs.nl
secretaris: Karin Didderen
Postbus 47
6700 AA Wageningen
e-mail: karin.didderen.wur@wur.nl

Autecologie

Wilco Verberk
Radboud Universiteit Nijmegen
Postbus 9010
6500 GL Nijmegen
e-mail: w.verberk@science.ru.nl

Communicatie

Roelf Pot
Pandijk 2
7861 TE Oosterhesselen
email: roelfpot@wxs.nl

Artikelen uit dit blad mogen worden overgenomen onder volledige bronvermelding.

Redactie Nieuwsbrief:
Evalyne de Swart

3 mei 2012

Natuurvriendelijke oevers, liefde op het eerste gezicht

Al meer dan 15 jaar verzorg ik een cursus Beheer, Inrichten en Onderhoud (B.I.O) van Natuurvriendelijke oevers. Daarin laat ik vooral zien wat ik allemaal voor domme dingen heb gedaan bij dat B.I.O. van NVO's. Lachen om je eigen fouten is erg bevrijdend. Vooral als de mensen die de cursus volgen er ook hun eigen fouten in herkennen.

NVO's waren in mijn ogen de oplossing voor de afschuwelijke verharde oevers in al zijn vormen. Verharde oevers werden vooral aangelegd om oeverafkalving te voorkomen. Problemen met harde oevers waren onder andere dat de geleidelijke overgang van land naar water verdween en hierdoor nog nauwelijks oevervegetaties konden groeien, er in het water nauwelijks leven was, dat dieren die in het water kwamen er niet meer uit konden komen en verdrinken. Het verstoorde daarbij het romantische landschappelijk beeld en het aanleggen en vervangen was duur. Bovendien had jarenlang gebruik van gecreosoteerd en gewolmaniseerd hout als oeverbeschoeiing de bodem en de bagger ernstig vervuild en wat restte was een afvalberg.

NVO's kende al deze problemen niet. En bovendien staat in het rapport van het Plan Bureau van de leefomgeving (2008) 'Ex ante evaluatie KRW' dat inrichtingsmaatregelen waaronder de aanleg van NVO's een belangrijke bijdrage zal leveren aan de verbetering van de ecologische waterkwaliteit. Hierbij wordt verwezen naar het rapport van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat -de Strategische Maatschappelijke kosten-batenanalyse voor de Europese Kaderrichtlijn Water (MKBA, 2006.). Bij het nalezen van deze nota ben ik opmerkelijke uitgangspunten tegen gekomen. Zo wordt er uitgegaan van 70.000 km mogelijk te verbeteren oevers met een oppervlakte van 105.000 ha en een gemiddelde oeverbreedte van 15 meter. Maar in dit rapport wordt helemaal niet beweerd dat NVO's een belangrijke bijdrage zal leveren aan het verbeteren van de waterkwaliteit.

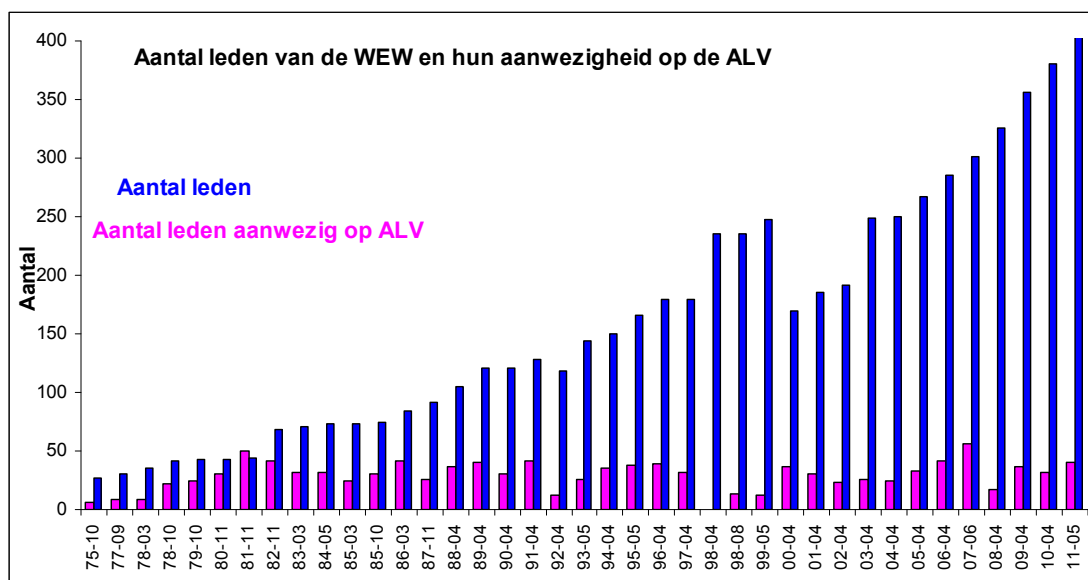
Verder zoekende vond ik het achtergronddocument van de ex ante evaluatie KRW dat gaat over de baten van NVO's (Batenstudie NVO's, 2007). Hierin staat letterlijk: "De aanleg van natuurvriendelijke oevers is een maatregel in het kader van KRW en is gericht op het verbeteren van de waterkwaliteit en de ecologische kwaliteit. Wat de aanleg van natuurvriendelijke oevers op dit vlak oplevert blijft hier buiten beschouwing". Wat is dan toch de basis van de positieve waardering van de NVO als maatregel binnen de KRW? Uit de verschillende rapporten blijkt duidelijk dat de baten niet zozeer liggen bij het verbeteren van de waterkwaliteit maar veel meer bij de maatschappelijke waardering van de maatregel. Recreanten waarderen de oevers en huizen langs wateren met NVO's zijn meer waard. Heeft bestuurlijk waterbeherend Nederland de NVO misschien daarom omarmd als goede maatregel?

Op de lijstjes van RWS en de regionale waterschappen staan NVO's hoog genoteerd als te nemen maatregel om de waterkwaliteit te verbeteren. In totaal zou het gaan om ca. 8.000 km aan te leggen oevers. Nederland heeft in totaal 800.000 km aan oeverlengte liggen langs sloten, walingen en kanalen. De gemiddelde breedte haalt de veronderstelde gemiddelde breedte van 15 meter bij lange na niet. Je hoeft geen rekenwonder te zijn om de bijdrage van de NVO's aan de doelstellingen van de KRW in te schatten en daarmee te relativieren.

En toch blijven NVO's voor mij waardevol, of ze nu wel of niet een grote bijdrage leveren aan het verbeteren van de waterkwaliteit. Ik had namelijk altijd ook nog een andere, een verborgen agenda bij het promoten van deze vorm van oeverbescherming. Het geluid van de oevers, de geur van de oevers, de kleur van de oevers en de beweging van de oevers : vogels, bloemen, libellen en vlinders en de Noordse woelmuis met al zijn vrienden.

Henk Hoogenboom

Wederom ervoer de WEW een jaar van groei in het ledenbestand en een gelijkblijvende opkomst op de ALV en bijeenkomsten van subgroepen. We hebben nu 432 leden. Het is fijn om te weten dat er steeds meer ecologen zijn die de WEW kennen en hopelijk de mailingen nuttig en bruikbaar vinden. Informatievoorziening blijft natuurlijk een belangrijk speerpunt.

Overzicht van het aantal leden en hun aanwezigheid op de ALV t/m mei 2011.

Op de ALV van 2011 hebben we drie nieuwe ere-leden benoemd: Bas van der Wal, Lowie van Liere en Herman van Dam zijn toen op passende wijze in het zonnetje gezet. Verderop in deze nieuwsbrief vinden jullie hier nog wat extra informatie over.

En ook dit jaar wil ik weer benadrukken dat de WEW jullie bij veel meer zaken kan ondersteunen dan alleen de mailingen en de ALV en subgroep-bijeenkomsten: neem zelf contact op als je ideeën hebt voor publicaties, bijeenkomsten, discussiepunten of andere zaken die voor ecologen en waterbeheerders interessant zijn. We kunnen altijd ad-hoc subgroepen of nieuwe subgroepen in 't leven roepen! We draaien op vrijwilligers en jij bent er ook één!

Tot ziens op de ALV

Met vriendelijke groet,
Ellis Penning
Secretaris WEW

Subgroep Realisatie

De subgroep Realisatie heeft als doel excursies te organiseren naar natuurherstelprojecten en de deelnemers daarover te informeren en vooral van elkaar te leren. Eind 2010 heeft de subgroep Realisatie contact gezocht met de STOWA en we hebben besloten ons de komende jaren te richten op de KRW-innovatieprojecten. Deze excursies zouden de subgroep WEW-Realisatie en STOWA gezamenlijk organiseren.

In 2011 hebben we ons gericht op het KRW-innovatieproject Droogval. Er zijn twee excursies georganiseerd. De eerste was op 28 juni 2011. We zijn toen te gast geweest bij B-Ware in Nijmegen. Er zijn voordrachten geweest van Roos Loeb (B-Ware), Fons Smolders (Radbout Universiteit), Leon van den Berg (Radbout Universiteit), Piet Jan Westendorp (STOWA), Gerlinde Roskam (Deltares) en Esther Lukassen (B-ware). We hebben de laboratorium-experimenten en de proefvijvers bij B-Ware bezocht.

De proefvijvers voor het project Droogval bij B-Ware in Nijmegen.

De tweede excursie in 2011 is op 14 september geweest. We hebben toen de proef met droogval in Rottige Meenthe bezocht. Het ochtenddeel van het programma was meer bestuurlijk ingericht: de burgemeester van Wetstellingwerf (van Klaveren), de loco-dijkgraaf van Wetterskip Fryslân (de Jong) en bestuurlid Wolthuis van de STOWA hebben de dag geopend. Harm van der Geest van de UvA heeft een inspirerende en voor bestuurders begrijpelijke voordracht gehouden over nut en noodzaak van droogval. De middag is meer wetenschappelijk ingericht. Fons Smolders (B-Ware) heeft een inhoudelijke toelichting

gegeven op het experiment. Daarna is het petgat bezocht dat gedeeltelijk is drooggezet. In het veld zijn (op de zeepkist) toelichtingen gegeven door Henk-Jan van de Veen (Staatsbosbeheer), Piet-Jan Westendorp (STOWA) en Roos Loeb (B-Ware).

Voor 2012 gaan we ons richten op het KRW-innovatieproject Beekdalbreed Hermeenderen. Er zijn wederom twee excursies. De eerste is op 9 mei, als ook de ALV van de WEW gehouden wordt. De excursie wordt niet alleen in samenwerking met de STOWA georganiseerd, maar ook met de CoP (Community of Practice) – Hermeandering. Tijdens de ALV van de WEW bespreekt de CoP het onderwerp Grondaankoop en Groenblauwe diensten (voordrachten Marcel Eektimmerman, DLG en William Oliemans, LEI). Na de parallelle sessies van WEW en CoP bezoeken we gezamenlijk de Hagmolenbeek, een van de locaties van het KRW-innovatieproject. Het project wordt nog ingeleid door Hans Gierveld (Landgoed Twickel), Pieter-Jelle Damsté en Bas Worm (beiden Waterschap Regge en Dinkel). Rob Fraaije, een van de AIO's die betrokken is bij dit project, geeft nog een voordracht over zijn voorlopige resultaten van zijn kiemproef experimenten.

De tweede excursie in 2012 is gepland op 13 september. We bezoeken dan de Hierdense beek, een van de andere locaties van het KRW-innovatieproject Beekdalbreed Hermeenderen. Het programma moet nog gemaakt worden, maar er zijn al contacten en afspraken gemaakt met het waterschap Vallei en Veluwe.

Voor 2012 en verder zijn er nog geen concrete plannen. Officieel eindigen dan de KRW-innovatieprojecten. Sommige projecten zullen waarschijnlijk wel een vervolg krijgen, al was het alleen al wat betreft monitoring. De subgroep wil zich echter nog beraden in welke vorm en met welke doelstellingen ze na 2012 verder wil.

Reinder Torenbeek en Gerwin Bonhof

Subgroep Exoten

De Werkgroep Exoten is ook in 2011 weer actief geweest. Het ledental is uitgegroeid tot 130.

De werkgroep kwam vier keer per jaar bijeen: 2 x voor een huishoudelijke vergadering, voor een workshop en voor een themadag. Gezien het geringe animo voor de vergadering en het feit dat de website veel functies heeft overgenomen, is besloten deze vergaderingen samen te voegen met de andere evenementen van de werkgroep: de workshop en de themadag. In 2012 zal de werkgroep dan ook twee keer bijeen komen.

Op 23 september werd de workshop 'Mariene exoten' gehouden bij Gimaris in Leiden. In de ochtend waren er inleidingen van Godfried van Moorsel (ecosub), Francis Kerckhof (Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, onderdeel BMM) en Arjan Gittenberger (Gimaris). 's Middag werd er een bezoek aan het lab gebracht, waarbij de soortensamenstelling van zogenaamde "settle plaatjes" op een monitoringsformulier kon worden ingevuld.

Op 8 december was de themadag in Tiel, wederom druk bezocht met ca 50 deelnemers! De dag werd georganiseerd samen met waterschap Rivierenland met als onderwerp 'chemische en mechanische bestrijding van exoten'. Er was een uitgebreid programma met voordrachten door Wiebe Lammers (Team Invasieve Exoten, nVWA) Bert Lotz (Plant Research International, WUR), Wouter van der Weijden (Centrum voor Landbouw en Milieu), Ben Crombaghs (Ecologisch adviesbureau Natuurbalans - Limes Divergens), Johan van Valkenburg (Divisie Plant, nVWA) en Ernst- Jan Scholte (Centrum Monitoring Vectoren - nVWA). De dag werd zoals gebruikelijk afgesloten met de "Exotenparade 2011".

Subgroep Toepassing Aquatische ecologie in Praktijk (TAP)

Van de subgroep TAP is geen informatie ontvangen voor de Nieuwsbrief.

Subgroep Autoecologie

Van de subgroep Autoecologie is geen informatie ontvangen voor de Nieuwsbrief.

Subgroep KRW

De Subgroep KRW heeft gezamenlijk met de secretaris Ellis Penning op 16 en 17 mei 2011 de Kaderrichtlijn Water dagen georganiseerd. Woensdagmiddag 16 maart was bedoeld als introductie voor jonge/nieuwe leden van de WEW. Deze middagbijeenkomst richtte zich op een introductie in de KRW: achtergrond, terminologie, systematiek en concrete invulling door waterschappen. De middag werd afgesloten met een Lagerhuisdebat met de stelling 'De KRW is hemel op aarde voor de ecooloog'.

Donderdag 17 maart stond de gehele dag in het teken van de evaluatie van de KRW en haar maatlatten. Deze dag was gericht op een breder ecologische publiek met enige voorkennis van de KRW. Na deze KRW 2-daagse zijn er in 2011 geen activiteiten meer georganiseerd door de subgroep KRW.

In de zomer van 2012 wordt een bijeenkomst georganiseerd met de titel 'Met de kennis van nu'. Deze bijeenkomst gaat met name in op de vraag of we de KRW maatregelen die ten behoeve van het eerste Stroomgebiedbeheerplan zijn genomen nog steeds zouden nemen met de kennis van nu.

Hebben jullie nog andere suggesties voor activiteiten van de subgroep KRW? Laat het ons weten!

Sebastiaan Schep
Evalyne de Swart

Subgroep Sloten

Van de subgroep Sloten is geen informatie ontvangen voor de Nieuwsbrief.

Subgroep Ecologie en Ethiek

Één van de best bewaarde geheimen in Nederland is het aantal otters dat wordt doodgereden. Een overzicht: 34 otters zijn uitgezet (persberichten), in 2010 waren er ongeveer 60. Minstens 62 zijn er doodgereden (persberichten aangevuld met een mondelinge mededeling tijdens conferentie over muskusratten). Het Compendium voor de Leefomgeving houdt de positieve berichten redelijk nauwkeurig bij, meldde weliswaar wel inteelt, maar niet het aantal verkeersdoden.

Alterra meldde in 2010 80% verkeersdoden en 20% dood in fuiken, gewoon sterven is er niet meer bij. Via het sociale medium Twitter proberen we het Compendium voor de Leefomgeving zover te krijgen om het aantal verkeersdoden te publiceren. Tot twee keer toe is dat schriftelijk toegezegd. En dan blijft het stil.

Waarom vinden we dat nou zo belangrijk? In een wetenschappelijk artikel heeft Ecologie en Ethiek aangetoond dat herintroductie volgens de internationale regels pas mag plaatsvinden wanneer de oorzaak van uitsterven of achteruitgang is weggenomen. Volgens ons was dat niet zo en is dat niet zo. Het precieze cijfer verkeersdoden is daarbij belangrijk. Al is het niet altijd leuk om gelijk te krijgen. Het heeft een zestigtal dode otters gekost. Ook nu werd kortgeleden weer een otter bij Doesburg uitgezet. En de suggestie werd gewekt dat er nog een stuk of 10 zouden volgen.

We overwegen weer een actie.

Bram en Lowie van Liere

Subgroep Actief Biologisch Beheer

Tijdens de algemene ledenvergadering van 18 mei 2011 is de werkgroep 'Actief Biologisch Beheer' in het leven geroepen. Dit was mede naar aanleiding van de themabijeenkomst over visstandbeheer die voorafgaand aan die algemene ledenvergadering is gehouden. De werkgroep heeft onder andere als doel om vanuit de WEW een standpunt te formuleren ten aanzien van Actief Biologisch Beheer. Wat betreft dit standpunt heeft de werkgroep besloten om aan te sluiten op de inhoud van de 'Stand van zakenbrief motie Jacobi/Koppejan' van 25-08-2010. In deze motie wordt gesteld dat ingrijpen in de visstand mogelijk is, indien blijkt dat de visstand nog een cruciale factor is die een overgang naar helder water in de weg staat. Deze brief gaat niet in op het uitvoeren van ABB-experimenten. De werkgroep wil er wel voor pleiten dat onderzoek naar ABB in de vorm van praktijkexperimenten mogelijk moet blijven.

Naast het verder uitwerken van het standpunt (o.a. voor wat betreft beheersvisserij) is een andere actie die voor 2012 op de agenda staat, om samen met de waterschappen te inventariseren wat de kennisleemtes zijn ten aanzien van ABB in den brede, dus niet alleen visstandbeheer, en wat voor onderzoek daarvoor noodzakelijk is. En daar dan een leidraad voor schrijven, in de geest van de zakenbrief. Een andere actie is het organiseren van een lezing over de voors en tegens van driehoeksmosselen als middel om het water helder te krijgen, evenals over die van mogelijke andere vormen van Actief Biologisch Beheer.

Edwin van der Pouw Kraan
Gerard ter Heerdt
Bas van der Wal

PROGRAMMA ALV WEW

Datum: 9 Mei 2012

Plaats: Het Wapen van Beckum, Beckumerkerkweg 20, 7554 PV Beckum.

Op 9 mei 2012 organiseren de Werkgroep Ecologisch Waterbeheer, de Community of Practice Hermeandering en STOWA een gezamenlijke excursie naar De Hagmolenbeek. De excursie wordt voorafgegaan door enkele voordrachten en de ledenvergadering van de Werkgroep Ecologisch Waterbeheer.

De Hagmolenbeek is één van de pilots in het KRW-innovatieproject van STOWA 'Beekdalbreed Hermeanderen'. Tijdens de dag staan het ecologisch/hydromorfologisch ontwerp van de beek, de groen-blaue diensten van de aangrenzende terreinen en het vegetatiekundig onderzoek centraal.

Programma:

09.30 Ontvangst met koffie.

10.00 ALV - WEW

Huishoudelijk deel

1. Opening door voorzitter, vaststelling agenda
2. Mededelingen
3. Verslag vorig ALV
4. Korte mededeling trekkers subgroepen
5. Financiën
6. Verslag Kascommissie: Alv moet stemmen over het voorstel van de penningmeester (van het bestuur) om de contributie voor de leden op € 0 te handhaven
7. Opheffen subgroepen ten gunste van themagroepen (bijvoorbeeld themagroep Kosteneffectiviteitsanalyse, themagroep Nieuwe generatie beoordelingssystemen, themagroep ABB).
8. Positie WEW/Nieuwe activiteiten
9. Publicaties
10. Bestuurswissel. Voorzitter Henk Hoogenboom zal aftreden als voorzitter na deze functie 8 jaar te hebben vervuld. Het bestuur stelt de ALV voor Reinder Torenbeek als kandidaat te accepteren voor het voorzitterschap. Tegenkandidaten kunnen nog worden aangedragen.
11. Rondvraag
12. Volgende vergadering
13. Sluiting

11:00 uur Koffiepauze.

11:10 uur Welkom door Hans Gierveld (Adjunct Rentmeester landgoed Twickel).

11:20 uur Introductie projectgebied door Pieter-Jelle Damsté (projectmanager Waterschap Regge en Dinkel).

11:40 uur Ontwerp en inrichting door Bas Worm (senior adviseur waterschap Regge en Dinkel).

12:10 uur Vegetatiekundig onderzoek, kiemexperimenten door Rob Fraaije (AIO Universiteit Utrecht).

12:30 uur Lunch.

13:30 uur Vertrek per fiets naar het projectgebied.

14:00 uur Rondwandeling in 2 of 3 groepen. In het veld presentatie & discussies: Marvin Hofstede (pachter Erve Loninkwoner): praktijkervaring "Boeren voor natuur"; Ecologie door Fons Eijnsink; Ervaringen met waterbeheer, onderhoud door Pieter-Jelle Damsté; Uitvoering vegetatiekundig experiment door Rob Fraaije.

15:30 uur Per fiets terug naar Het Wapen van Beckum.

16:00 uur Sluiting, borrel.

CONCEPT VERSLAG ALV 18 MEI 2011

Aanwezig op de ALV: 35 leden, aangemeld hadden zich 36 leden. 7 leden waren met kennisgeving afwezig. De WEW telde op 17 mei 415 leden.

1. Opening

Voorzitter Henk Hoogenboom opent de vergadering om 12.55 uur.

2. Mededelingen

Secretaris Ellis Penning: In de nieuwsbrief staat een grafiek met het ledenaantal over de jaren. Daarin is een afname in 2000 te zien, doordat Lowie toen het bestand heeft opgeschoond. Paula Penninkhof is ons 400ste lid. We sturen de oorkonde met de post (**actie Ellis**)

3. Verslag van de ALV 2010: (vergadering te St-Jansklooster, zie Nieuwsbrief).

- Henk bedankt Jan Simons voor het maken van het verslag van de vaarexcursie door de Wieden. Het inhoudelijke verslag wordt met enkele kleine opmerkingen vastgesteld.

Concept verslag ALV2010: Actielijst wordt doorgenomen:

- Discussie over WEW-ALV bezoekersaantallen, die laag blijven ten opzichte van een groter wordend ledenaantal. Dit sluit aan bij de discussie die gevoerd is bij de WEW-KRW dagen in maart 2011, waarbij ook is gesproken over de aantrekkelijkheid van de bijeenkomsten en activiteiten georganiseerd door de WEW. Vragen als 'waarom bent u lid', en 'wanneer besluit u naar een bijeenkomst te gaan' zijn bij deze discussie aan de orde gekomen. Samenvattend: de WEW houdt mensen op de hoogte van nieuwe ontwikkelingen, bijeenkomsten, vacatures etc. en biedt een mogelijkheid om te netwerken. De email-mededelingen worden op prijs gesteld en zijn vaak een reden tot lidmaatschap. Vaak komt er slechts 1 collega per werkgever naar een bijeenkomst, terwijl er steeds meer collega's lid worden. De thuisblijvers krijgen de info via het verslag na afloop. We bereiken dus wel een grotere groep mensen dan dat lijkt als je alleen naar de opkomst cijfers kijkt.
- Subgroepen: (actie 1 en 2) TAP en auto-ecologie opheffen als ze hun publicatie af hebben.

Actie 4: digitaliseren: ligt bij Ronald Bijkerk

Actie 5: Roelf zet documenten met betrekking tot de beroepscode/statement op de website om aan te geven wat er is. Henk heeft met de directeur van het NIBI gesproken over hun beroepscode. Het blijft lastig dat we geen juridische back-up

kunnen verschaffen als het nodig zou zijn. We laten het dus hierbij en zien de documenten op het web als informerend naar de leden toe.

Actie 6,7 – gedaan.

Het verslag van de ALV 2010 wordt hierna goedgekeurd.

Intermezzo ABB (ook naar aanleiding van de ochtend-discussie, zie inhoudelijk verslag): Bas van der Wal had tijdens de ALV2010 aangegeven wel wat te zien in een facts/figures over ABB, maar heeft geen mensen bereid gevonden dit op zich te nemen. Hij suggereert om de WEW een standpunt te laten definiëren over ABB waarvoor een ad-hoc groep zal moeten worden samengesteld. Dit standpunt moet state-of-the-art informatie bieden aan de WEW leden en ecologen helpen hun standpunt te nuanceren en verwoorden, gebaseerd op de meest recente (en dus af en toe geupdate) kennis. Daarnaast moet het helpen bij het maken van een besluit over hoe ABB toe te passen. Gerard ter Heerdt is bereid deze subgroep te trekken. Overige leden zijn Bas vd Wal, Theo Klaassen en Henk Hoogenboom. Roelf kan dit verder faciliteren via de website. De ALV geeft de groep als tip mee zich te beperken tot de ecologie en niet het maatschappelijke/ethische pad op te gaan.

4. Mededelingen subgroep trekkers

Realisatie: Reinder organiseert dit jaar enkele excursies samen met de STOWA naar watermozaïek projecten droogval en baggernut.

Exoten: Roelf gaat steady door en nodigt iedereen uit eens op de website te kijken die als wiki werkt om kennis te delen.

Autoecologie: Bas noemt dat er nog steeds een intentie is om een belangrijke publicatie over habitatpreferenties van macrofauna taxa in de pijplijn zit, maar waar nog een editslag op moet komen. Rebi Nijboer biedt aan om dit vlot te trekken en zal contact opnemen met Wilco en Piet. De STOWA kan dit ook supporten.

5. Financiën

Penningmeester Ronald Bijkerk bedankt alle donateurs dit jaar en geeft uitleg bij het financiële verslag zoals in de nieuwsbrief is opgenomen. We gaan dit jaar wat verlies maken door de organisatie van een aantal grote bijeenkomsten, maar dat is financieel geen probleem.

Ronald stelt voor de Roparco rekening om te zetten naar de ASN. Dit heeft goedkeuring van de ALV

6. Verslag kaskommissie, verslag over 2010 en begroting 2011 (zie Nieuwsbrief). - Kascommissie

- Lowie van Liere en Anne Fortuin hebben de financiën bekeken en vergeleken met bankafschriften. Zij hebben een betrouwbaar financieel beeld geconstateerd en verzoeken de vergadering de penningmeester voor 2010 te dechargeren. Vergadering keurt dit onder acclamatie goed (**Besluit 1**).
- Het eigen vermogen is nog steeds ongeveer k€ 22.
- Mb.t. de donaties wordt door de ALV gevraagd of het mogelijk is 1 rekening te sturen, met 1 naam erbij (opdrachtbon). Ronald zal nadenken of dit mogelijk is.
- De contributie wordt vastgesteld op € 0 en de begroting van 2010 wordt onder acclamatie goedgekeurd (**Besluit 2**).
- *Anne Fortuin treedt af, een nieuw lid moet gekozen worden*
Gerda Bolier wil de taak van Anne Fortuin overnemen. Hetgeen de goedkeuring van de ALV heeft.

7. Reprise: afscheid Jan Hylkema

Omdat Jan helaas afwezig was tijdens de vorige ALV wordt hij nu alsnog persoonlijk bedankt voor zijn bijdrage als penningmeester. Henk overhandigt hem een passend kado.

8. Ereleden

Het Dagelijks Bestuur stelt 3 nieuwe ere-leden voor: Herman van Dam, Bas van der Wal en Lowie van Liere. Alle drie hebben een bijzondere bijdrage geleverd aan de WEW, waarvoor Henk hun namens ons allemaal bedankt. De nieuwe ere-leden ontvangen een oorkonde en passend geschenk. Een kleine CV per persoon wordt op de website geplaatst en zal in de volgende nieuwsbrief worden opgenomen.

9. Rondvraag

Edwin vd Pouw-Kraan zal bijdragen aan de themagroep ABB

Roelf: in de nieuwsbrief heeft hij een stukje geplaatst over TWN, hij vraagt om suggesties en medewerking. Bas vd Wal merkt op dat ook het waterschapshuis hiermee bezig is.

Bas vd Wal: ook de STOWA heeft een agenda waarop bijeenkomsten worden genoemd. Tessa vd Wijngaarden is contactpersoon. We spreken af dat Tessa ook de WEW inlicht als er mededelingen op dit vlak naar buiten kunnen die interessant zijn voor onze leden.

10. Volgende vergadering

Voorstel voor de volgende ALV:

Woensdag 16 mei, 2012

11. Sluiting van de huishoudelijke vergadering om 12.45 uur.

VERSLAG WETENSCHAPPELIJK DEEL ALV 2011, LOENDERVEENSEPLAS

Verslag van het wetenschappelijk deel van de bijeenkomst van de Werkgroep Ecologisch waterbeheer van 18 mei 2011. Genotuleerd door Bas van der Wal.

In een ongebruikelijke, maar wel sfeervolle ambiance vond op 18 mei 2011 de jaarvergadering van de WEW plaats. In een tent op het terrein van Waternet aan de boorden van de Loenderveenseplas kwamen ca 35 leden bijeen om te discussiëren over de relatie tussen het visstandbeheer en het waterbeheer. Na het wetenschappelijke gedeelte en de algemene ledenvergadering in de ochtend vond er in de middag een excursie plaats in het gebied.

Introductie Edwin van der Pouw-Kraan

Voorzitter van het wetenschappelijk deel was Edwin van der Pouw-Kraan. In een korte introductie op het thema schetste hij de relevantie van het onderwerp. Vis(stand) is, vooral sinds de invoering van de Kaderrichtlijn water een belangrijk element in het waterkwaliteitsbeheer. Over het beheer van de visstand is veel discussie, waarbij twee invalshoeken domineren: die van de waterkwaliteitsbeheerders en die van de hengelsport. De WEW heeft twee sprekers uitgenodigd om hun visie vanuit een van deze twee invalshoeken te presenteren.

Marco Kraal (Sportvisserij Nederland): "reflecteren over beheren", visie vanuit de sportvisserij.

SVN en haar rechtsvoorgangers hebben in het verleden gestreden tegen de watervervuiling en tegen de overbevissing. In de jaren '80 van de vorige eeuw hebben de metingen van zuurstofgehalten door de hengelsporters het waterbeheer met de neus op de feiten gedrukt en de urgentie van de aanpak van de watervervuiling benadrukt. SVN heeft ook altijd aangedrongen op een integrale aanpak in het waterbeheer. Daarbij moeten niet alleen ecologische aspecten worden beschouwd, maar ook die van bijvoorbeeld de recreatie. Het terugdringen van de eutrofiëring van de randmeren en het veranderen van de visstand aldaar heeft geleid tot een te uitbundige groei van waterplanten, waardoor de belangen van bijvoorbeeld zwemmers, zeilers, surfers en hengelaars zijn geschaad. Helder water is prima,

maar niet overal. Ook van nature komen er in Nederland troebele wateren voor. De waterbeheerders realiseren zich dat onvoldoende en zijn overal bezig troebel water, mét de daarin aanwezige waardevolle visgemeenschappen, te bestrijden.

De huidige waterkwaliteitsdoelstellingen, ook die voor vis, zijn gebaseerd op een onjuist beeld van de referentietoestand en op ondeugdelijk uitgevoerde visstandbemonsteringen. De toetsing aan de gewenste toestand is onvoldoende, o.a. door deze onbetrouwbare bemonsteringen en door het onvoldoende rekening houden met exoten.

In de afgelopen decennia heeft SVN een aantal trends waargenomen. Het water wordt voedselarmer en helderder, waardoor er een verschuiving heeft plaatsgevonden van veel kleine vis naar minder, maar grotere vissen. Van grote invloed is de afname van de voedselproductie en de predatie door aalscholvers. De eutrofiëring wordt succesvol bestreden, maar er is daarbij te weinig aandacht voor het herstel van de natuurlijke dynamiek.

De wensen van de sportvisserij zijn duidelijk. Marco pleit voor voldoende viswater, dat voldoende toegankelijk is en voldoende vangbare vis bevat.

Eddy Lammens (Rijkswaterstaat/Waterdienst): "Visserij, visstand en waterbeheer vanuit het perspectief van de waterbeheerder"

Ook Eddy gaat terug in de historie. In natuurlijke systemen komt een grote variatie aan visgemeenschappen voor. Deze variatie is gekoppeld aan een grote variatie in habitats en ecologische zones. In de laatste eeuwen echter is het waterpeil beteugeld. Fluctuaties zijn nu nog minimaal. In combinatie met overbemesting en overbevissing heeft dat geleid tot de situatie waarin we nu zitten. De laatste jaren zien we gelukkig ook wat resultaten van onze inspanningen de situatie te verbeteren. Het waterbeheer in de randmeren is een succes. In 1995 vond daar een omslag plaats van een troebele situatie naar een heldere, met doorzichtdieptes van meer dan een meter. Een belangrijke factor daarbij was de (commerciële) brasemvisserij. Dat onderstreept de gedachte van de alternatieve stabiele toestanden en die van ABB als middel om van de troebele in de heldere situatie te komen. Eddy ging vervolgens in op het visbeleid van de Tweede Kamer en het Kabinet. Na emotionele discussies over ABB heeft o.a. de motie Jacobi/Koppejan geleid tot het visserijbeleid voor de binnenwateren dat we nu kennen. De nader invulling en precisering van dit beleid vindt nog plaats.

Discussie.

Bram van Liere vraagt zich af of de hengelsport en het waterbeheer dezelfde gewenste visgemeenschappen in beeld hebben. Wordt een ecologisch waardevolle visgemeenschap ook gewaardeerd door de hengelsport? *Marco Kraal* antwoordt dat wat hem betreft maatschappelijke belangen onvoldoende zijn meegewogen. Vissers vissen graag op grote vissen van soorten die niet gewaardeerd worden door ecologen ("onkruidvis"). Daartegenover neemt hij waar dat de sportvissers zich aanpassen aan de veranderende visstand.

De discussie spitst zich toe op de problemen die waterplanten veroorzaken voor de recreatie. *Lowie van Liere* brengt daarbij onder de aandacht dat de overmatige plantengroei die we hier en daar zien een tussenfase zijn in het ecologisch herstel. Een fase waar we doorheen moeten op weg naar helder water met een minder uitbundige waterplantengroei. *Eddy Lammens* waarschuwt er daarbij voor dat verdere terugdringing van de eutrofiëring veelal niet reëel is en dat we moeten wennen aan het idee van forse waterplantenvegetaties. *Gerard ter Heerdt* vindt in dat licht een gebiedsspecifieke analyse en afweging van doelen en belangen de beste aanpak.

Op een vraag van *Jan Hylkema* zegt *Marco Kraal* dat het vooral de emotionele banden met de vis de sportvisserij er toe brengt niet akkoord te gaan met ABB als middel de ecologische toestand te verbeteren. *Björn Prudon* voegt daaraan toe dat in dat geval ook andere emotionele en subjectieve overwegingen terecht zijn en de maatschappelijke afweging breder moet worden getrokken dan alleen binnen de hengelsport. *Peter Heuts* vraagt zich af welke belangen dan moeten worden afgewogen. *Eddy Lammens* wil daarbij geen grenzen

stellen. Alle maatschappelijk organisaties moeten worden betrokken bij de beleidsvorming. *Henk Hoogenboom* vraagt zich af waarom het visstandbeheer niet is opgenomen in de Waterwet of de Flora- en faunawet. *Eddy Lammens* vermoedt dat dat het gevolg is van de bestuurlijke verkaveling.

Herman van Dam stoort zich aan de oppervlakkigheid van de discussie en mist de wetenschappelijke component. In de presentaties zijn vooral algemene termen gebezigd. Kwantitatief is het allemaal weinig onderbouwd. Heeft SVN een ecologisch-inhoudelijk te toetsen visie? *Marco Kraal* geeft aan hun doelstellingen niet te kunnen uitdrukken in bijvoorbeeld kilogrammen per hectare. SVN wil “gezond” water met de daarbij horende vispopulatie. *Henk Hoogenboom* vraagt daarop of er binnen SVN ook af en toe een evaluatie en “zelfreflectie” plaatsvindt. Bij de waterschappen heeft dat toch geleid tot een veranderende houding en visie op het waterbeheer.

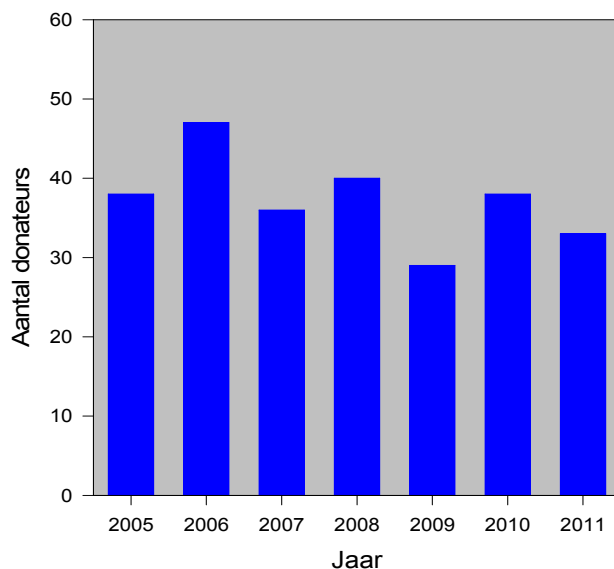
BERICHT VAN DE PENNINGMEESTER

Baten en lasten in 2011

In het financieel verslag over het boekjaar 2011 zijn alle baten en lasten opgenomen die betrekking hebben op dit boekjaar, ongeacht de datum van betaling of ontvangst.

Baten

De baten van de WEW komen voort uit donaties en rente. Het bedrag aan donaties in 2011 bedroeg 5.970,- Euro en is bijeengebracht door 33 donateurs. Dit bedrag is lager dan begroot. Het aantal donateurs in 2011 was kleiner dan in 2010 maar groter dan in 2009. Ook de rente op de spaarrekening was lager dan de begroting, omdat deze rekening in de loop van het jaar is aangesproken om een tekort op de bankrekening aan te zuiveren. Daartegenover staat een kleine extra inkomstenbron uit entreegelden voor de KRW-dagen.

Lasten

Het totaal van de lasten over het boekjaar was iets lager dan begroot. Dit komt vooral door een vertraging in de uitgave van de twee themanummers. De kosten hiervan zijn doorgeschoven naar 2012. De relatief hoge kosten voor zaalhuur zijn conform de begroting en voor een belangrijk deel voortgekomen uit de organisatie van de KRW-dagen in maart 2011. Het WEW-aandeel in de organisatie van de jaarlijkse Exotendag is ook in dit verslag verwerkt, ofschoon de factuur van de NECOV hiervoor nog niet is ontvangen. In de balans is dit bedrag opgenomen als ‘nog te betalen’.

Resultaat

Het boekjaar is afgesloten met een verlies van 3.142,- Euro, iets lager dan begroot.

Balans

Het eigen vermogen van de WEW is in 2011 afgenomen met 3.142,- Euro.

Begroting

De begroting voor 2012 is opgesteld vanuit de wens om geen, of hooguit een bescheiden verlies te leiden, met een blik op de werkelijke kosten en baten in 2011 (zonder de extra uitgaven in 2011).

Donateurs

In 2011 mocht de WEW één nieuwe donateur verwelkomen, RPS Advies en Ingenieurs, maar moesten we de bijdrage van een aantal waterschappen missen. In de afgelopen vier jaar heeft de WEW van 49 verschillende instellingen een donatie mogen ontvangen. Slechts zestien hiervan zijn trouwe donateurs, dat wil zeggen, instellingen die in de afgelopen vier jaar steeds een bedrag aan onze vereniging schonken. Daarom kan het totale bedrag aan donaties van jaar tot jaar wisselen.

Spaarrekening

Gehoor gevend aan de wens van de ALV is de spaarrekening bij ROBECO omgezet in een ASN-spaarrekening.

Voorstel

Het voorstel aan de ALV is:

- om de begroting voor 2012 vast te stellen;
- om de contributie voor leden voor 2012 vast te stellen op nul euro.

Haren, 5 april 2012   Ronald Bijkerk

Resultatenrekening 2011

	Begroting 2011	Werkelijk 2011
Baten		
Donaties	7400	5970
Rente	300	290
Themanummers	0	0
Entreegelden	0	175
Totaal baten	7700	6435
Lasten		
Kamer van Koophandel	26	38
Nieuwsbrief	0	0
Vergaderkosten/zaalhuur	8400	8324
Reiskosten	200	90
Attenties	500	951
Themanummers	2000	0
Porto- en kantoorartikelen	300	34
Website	170	61
Overige kosten	0	0
Bankkosten	70	80
Totaal lasten	11666	9577
Resultaat	-3966	-3142

Balans per 31 december 2011

Activa		Passiva	
ING-rekening	8080	Eigen vermogen	20338
Spaarrekening	12881		
Voorraad themanummers	0		
Nog te ontvangen	400	Nog te betalen	1023
Totaal	21361	Totaal	21361

Toelichting

Nog te ontvangen:	In 2012 ontvangen donaties voor het boekjaar 2011
Nog te betalen:	In 2012 betaalde rekening Exotendag dec 2011 en ING 4e kwartaal 2011

Begroting boekjaar 2012

	Begroting 2012	Werkelijk 2011	Werkelijk 2010	Werkelijk 2009
Baten				
Donaties	6000	5970	7350	4635
Rente	200	290	405	386
Overige	0	175	0	0
Totaal baten	6200	6435	7755	5021
Lasten				
Kamer van Koophandel	26	38	52	26
Nieuwsbrief	0	0	0	0
Vergaderkosten/zaalhuur	3300	8324	2892	3887
Reiskosten	100	90	160	456
Attenties	500	951	162	488
Themanummers	2000	0	0	0
Porto- en kantoorartikelen	25	34	0	0
Website	70	61	1357	167
Bankkosten	90	80	68	62
Overige kosten	0	0	0	0
Totaal lasten	6111	9577	4690	5086
Resultaat	89	-3142	3064	-65

Onze donateurs in 2011

AquaTerra KuiperBurger	RPS Advies en Ingenieurs
Aquon Boxtel	Stichting Wateropleidingen
AqWa - ecologisch advies	STOWA
Brachion-Idee	Torenbeek Consultant
Bureau Waardenburg	Waternet
DHV	Waterschap Hunze en Aa's
Grontmij Infrastructuur & Milieu	Waterschap Noorderzijlvest
Herman van Dam Adviseur Water en Natuur	Waterschap Reest en Wieden
Het Waterlaboratorium NV	Waterschap Regge en Dinkel
Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	Waterschap Rijn en IJssel
Hoogheemraadschap van Delfland	Waterschap Rivierenland
Hoogheemraadschap van Rijnland	Waterschap Roer en Overmaas
Hoogheemraadschap van Schieland en Krimpenerwaard	Waterschap Scheldestromen
Koeman en Bijkerk BV	Waterschap Velt en Vecht
KWR Watercycle Research Institute	Waterschap Zuiderzeeland
Rijkswaterstaat	Wetterskip Fryslân
Roelf Pot onderzoek- en adviesbureau	

ERELEDEN

Op de ALV van 18 mei 2011 heeft het bestuur 3 nieuwe ereleden benoemd:

- **Bas van der Wal**
- **Herman van Dam**
- **Lowie van Liere**

Hieronder volgt een korte beschrijving van de verdiensten en de motivatie van het bestuur om deze leden tot erelid te benoemen.

Bas van der Wal

Na zijn studie biologie (aquatische ecologie) aan de Universiteit van Amsterdam werkte Bas van der Wal bij het Hoogheemraadschap van Delfland, het laatst als hoofd van de afdeling Waterkwaliteit. Vanaf 1998 versterkte Bas de STOWA als coördinator Ecologie (Taakveld Watersystemen). Daar was hij als een vis in het water: initiërend, coördinerend, stimulerend, sturend, begeleidend en waar mogelijk corrigerend. Maar altijd met die aanstekelijke glimlach en vrolijkheid, die de samenwerking met hem zo plezierig maakte. Vanuit de Werkgroep Biologisch Waterbeheer was hij één van de stimulators om de WEW op te richten. Zijn naam en handtekening staan dan ook onder de eerste statuten. Bas was langdurig secretaris van de WEW en zeer actief. Ook vanuit de STOWA kwam hij regelmatig met ideeën aan: daar zou de WEW iets aan moeten gaan doen. Ook ondersteunde hij namens de STOWA het publiceren van gezamenlijke WEW/STOWA rapporten, en de financiering ervan; niet in de laatste plaats als één van de redacteurs van het WEW jubileumboek: 'Wat er is als er Water is'. Want water en alles wat daarin leeft en wat daarmee gebeurt heeft zijn grote interesse. En dat gaat niet meer over!

Herman van Dam

Bij sommigen markeert een erelidmaatschap de overgang naar een rustiger leven. Bij Herman is dat geenszins het geval. Integendeel. Op elke bijeenkomst van waterecologen is de Adviseur Water en Natuur nadrukkelijk aanwezig. Van tijd tot tijd neemt hij het woord en verbaast niet alleen het jongere, maar ook het oudere publiek met treffende observaties, vaak vanuit een historisch perspectief. Bijvoorbeeld tijdens één van mijn eerste ontmoetingen met Herman, ik meen dat het een bijeenkomst van de Hydrobiologische Vereniging was. Iemand vertelde enthousiast over de terugkeer van *Nitellopsis*, ik meen in de Vechtplassen maar het kan ook het Naardermeer geweest zijn, waarop Herman opmerkte dat dit kranswier hier decennia geleden het eerste stadium van eutrofiëring inluidde (als ik mij goed herinner...). En recent zijn reactie in Bionieuws van 16 april 2011, waarin hij de juiste oprichtingsdatum van de Hydrobiologische Club geeft en, en passant, de naam van zijn eerste voorzitter en een referentie voor hen die meer willen lezen over de geschiedenis van de aquatische ecologie in Nederland en Vlaanderen.

Tijdens veldwerk en excursies kan Herman boeiend vertellen over de ontstaansgeschiedenis van watertjes en landschappen, altijd gericht op de toepassing van deze kennis in de huidige beoordeling en het beheer.

Herman werd in 1971 lid van de Werkgroep Ecologisch Waterbeheer, die toen nog Werkgroep Biologische Waterbeoordeling heette. Of hij daarmee ons oudste lid is weet ik niet, maar we kunnen wel zeggen dat hij het oudste lid is dat nog elke WEW-bijeenkomst actief bijwoont. Vijf jaar lang was het secretaris van de werkgroep, van 1978 tot en met 1982. Daarna stapte hij over naar het bestuur van de Nederlands-Vlaamse Kring van Diatomisten, die hij mede oprichtte. Maar hij bleef actief in de WEW en diverse andere verenigingen en commissies op ons vakgebied. Samen met Gertie Arts schreef hij het hoofdstuk Vennen in de jubileumuitgave *Wat/er/is als/er water/is*. Het boek waarin, aldus het Ten geleide, 'de jongens en meisjes van weleer vertellen over de schoonheid van aquatische ecosystemen in ons land, maar ook over de rampspoed die deze systemen soms treft. Ouder geworden en

misschien wijzer. Twintig ecologen en waterliefhebbers die erg actief zijn of zijn geweest binnen de Werkgroep Ecologisch Waterbeheer'. We wensen Herman nog vele wijze en actieve jaren.

Lowie van Liere

Lowie is geen ecooloog. Dat is wat Lowie altijd zegt, niet wat wij ervan vinden. En ik ben erachter gekomen waarom hij dat zegt: ijdelheid, pure ijdelheid. Immers als je zoveel van het bijzonder complexe vak ecologie afweet dan moet je nog veel genialer zijn in je eigenlijke vak. Lowie is namelijk chemicus. Vanaf 1968 tot 1973 heeft Lowie op de Universiteit van Amsterdam Scheikunde gestudeerd. Zijn hoofdvak was Chemische technologie, het onderwerp was "Microbiologische afbraak van minerale oliën". Het eerste scheurtje in de mythe van de chemicus is hiermee al direct aangetoond. Immers in het eerste woord zit al de term biologisch. Het wordt nog erger.

Het bijvak van Lowie was Microbiologie en zijn onderwerp was "De waterkwaliteit van de Botshol". Ziehier, de mythe is doorgeprikt. In de voedselwoordenketen staat als primaire producent weliswaar Chemie maar die wordt al snel geconsumeerd in de 1e orde door de microbiologie en vervolgens in de 2e orde geconsumeerd door waterkwaliteit (een synoniem voor aquatische ecologie).

Lowie is dus aquatisch ecooloog en nog wel een gepromoveerd aquatisch ecooloog. Zijn promotieonderzoek "On Oscillatoria agardhii, experimental ecology (echt waar!) en physiology of a nuisance bloomforming cyanobacterium" is nog steeds het lezen waard. Maar Lowie is meer dan dat. In zijn cv valt direct op dat hij in de eerste plaats een toegewijd familiemens is. Onder opleiding en werkervaring van zijn cv staat "Burgerlijke staat: gehuwd met Paula Both, zelfstandig ondernemer". Hier spreekt een trots man: Paula is onafhankelijk van Lowie. En verder: "Vader van Bram en vader van Joost. Schoonvader van Jolijn en Dieuwke". Als ik dat lees denk ik: hoeveel echte mannen zouden dat op hun cv zetten? Lowie is een zo'n echte man.

Behalve ecooloog en familiemens heeft Lowie ook gewerkt, veel gewerkt. Dit werk heeft tot een duizelingwekkende lijst met publicaties geleid. Heeft u nog een dagje niets te doen dan kunt u deze lijst bij Lowie rustig eens met hem bespreken, tenminste als Lowie daar tijd voor heeft. Hij klust namelijk tamelijk vaak aan de huizen van de kinderen en heeft daarnaast nog al wat hobby's.

Maar wat heeft bovenstaande nu eigenlijk te maken met het erelidmaatschap van de WEW? Ik weet niet hoe lang Lowie lid is van de WEW, maar hij is secretaris van onze club geweest van 2002 tot 2009 en is vanaf 2003, samen met Bram, de trekker van de WEW werkgroep ecologie en ethiek. Naast het gewone werk als ecooloog heeft Lowie ook veel voor de WEW betekend, en nu nog. Hij is er altijd. Hij is er voor iedereen. Vooral voor uw wat vergeetachtige voorzitter is Lowie van onschatbare waarde geweest. Voor, tijdens en na de vergaderingen zorgde hij dat de stukken klaar waren, er een kopie voor mij ter vergadering klaar lag en mij van alles souffleerde zodat ik de schone schijn hoog kon houden van een voorzitter die zijn zaken voor elkaar had. Ook deze keer ALV heeft hij mijn werk gedaan. Dat is Lowie ten voeten uit, een geweldig ecooloog, een zorgzame vader voor iedereen en bovendien ook nog eens een aardige vent.

COMMUNICATIES

Interactie veengrond met bovenstaand water

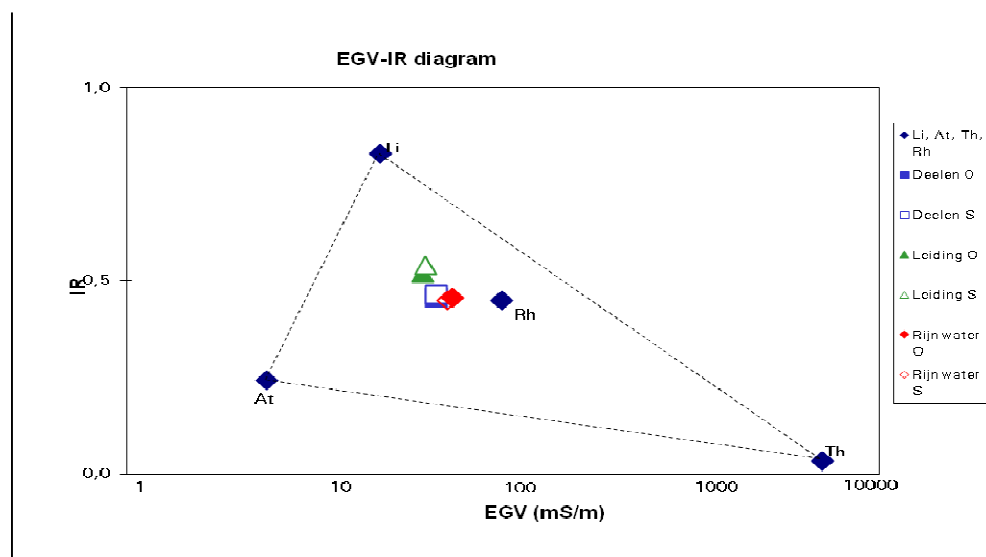
Inlaat van gebiedsvreemd water in veengebieden is berucht vanwege de kans op het stimuleren van interne eutrofiëring. Daarmee wordt bedoeld het (aanzetten tot het) vrijmaken van in de waterbodem opgeslagen fosfaat. Verhoogde gehalten van sulfaat en bicarbonaat

en soms chloride in dat inlaatwater zijn daarbij de triggers tot het vrijmaken van voorheen vooral aan ijzer gebonden fosfaat.

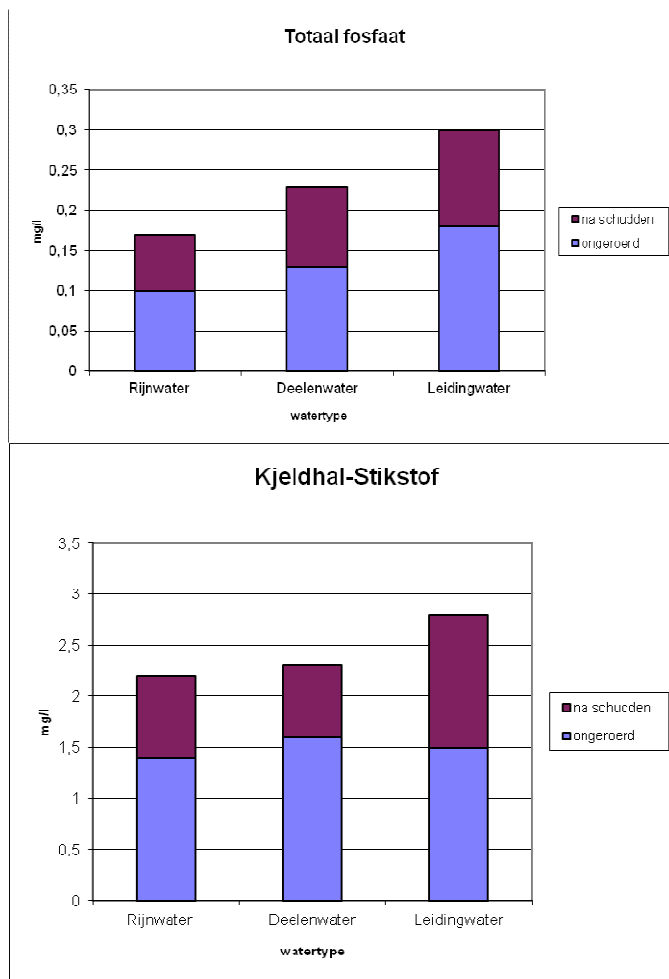
Harry Bosma, toen muskusrattenvanger in De Deelen (een laagveenmoerasgebied in midden Friesland), nam de proef op de som, pakte drie glazen potten en stopte op 10 juli 2007 in iedere pot 80 gram dezelfde veengrond uit De Deelen. Dat toen net vrijgegraven (ontdaan van bovengrond) onveraaarde veen wordt in dit gebied geëxploiteerd voor potgrondvulling. Vervolgens vulde hij die potten met gelijke hoeveelheden van verschillende typen water: een pot met water uit De Deelen, een met Rijnwater en een met leidingwater. Na twee en een half jaar, op 1 en 2 maart 2010, vond analyse van water en waterbodem (veen) plaats. Al die tijd paste Harry op zijn stilstaande potten onder niet (temperatuur) geconditioneerde toestand.

“Ik heb drie jaar geleden een cursus gedaan, dat betrekking had op water, zo ook dat van natuurgebieden. Toen werd ons gezegd dat Rijnwater funest was voor veengebieden. Ik heb toen drie potten gevuld met leidingwater, Rijnwater en water uit De Deelen. Hier heb ik drie keer 80 gram veen ingedaan en rustig neergezet. Er is na die twee en half jaar nog niet veel gebeurd. Wel vertoonde het veen in de pot met Rijnwater eerst lange slierten en bevriest dit water minder gauw dan Deelen-water en leidingwater. Is het iets voor verder onderzoek?”, aldus Harry begin dit 2010.

De potten kwamen zo onberoerd mogelijk naar Leeuwarden, waarbij ons laboratorium de drie monsters onderzocht. Eerst vond analyse plaats van het bovenstaande water, nadat de potten lange tijd onberoerd waren geweest. Vervolgens werden de potten geschud en een etmaal met rust gelaten. Omdat het water erg troebel bleef, is het geheel gecentrifugeerd om het bovenstaande water een tweede maal te kunnen analyseren. Ten slotte werd het veen, de bodem geanalyseerd. Ook werden nog EGV, chloride en calcium bepaald. In figuur 1 is de positie van de drie monsters weergegeven in het IR-EGV diagram. In figuur 2 zijn de fosfaat- en stikstofgehalten van de drie watermonsters, voor het schudden en na schudden en centrifugeren, weergegeven.

Figuur 1. De ligging van de drie watermonsters voor schudden en na schudden en centrifugeren in het IR-EGV diagram. O ongeschud ongestoord; S geschud gestoord.

Figuur 2. De gemeten totaalfosfaat- en Kjeldhal-stikstofgehalten in de drie watermonsters voor schudden en na schudden en centrifugeren.

De resultaten zijn opmerkelijk. De pot aangevuld met leidingwater bevatte het minste chloride en calcium (resp. 31 en 19 mg/l), dan volgt de Deelen pot met resp. 57 en 27 mg/l, gevolgd door de pot met Rijnwater met resp. 76 en 36 mg/l chloride en calcium. In het IR-EGV diagram liggen de monsters dicht bijeen; de twee analyses van dezelfde pot geven nauwelijks verschillen. De subtiele verschillen ten opzichte van de referentiepunten (Rh Rijnwater en Li lithoerf grondwater) zijn logisch.

Ook de stikstofgehalten in de drie potten verschillen onderling weinig. In onberoerd water zijn de waarden 1.4, 1.6 en 1.5 mg/l. Opvallend is wel dat de Rijnwaterpot de laagste waarden (2.2 mg/l) toont en dat de pot met leidingwater na schudden het hoogste uitkomt (2.8 mg/l). Opmerkelijker zijn de uitkomsten voor fosfaat. De met Rijnwater gevulde pot heeft de laagste gehalten, zowel voor als na beroeren.

Dit onschuldige (wetenschappelijk vast niet betrouwbare) experiment laat het volgende zien en roept de volgende vragen op:

1- De drie soorten water, waarmee de potten met veengrond zijn aangevuld, leiden na een paar jaar nauwelijks tot verschillen in de IR en het EGV-gehalte. Ook schudden van de monsters maakt niet veel uit op die waarden. *Verschillen die waarden in de drie typen wateren niet veel, of treedt buffering (nivellering) op door de veengrond?*

2- De met Rijnwater aangevulde potten laten niet de hoogste stikstof- of fosfaatgehalten zien, noch voor noch na het flink schudden van de monsters. Integendeel, de N- en P-waarden zijn het laagste van deze drie monsters. *Is Rijnwater wel zo gebiedsvreemd en kwalijk als verondersteld?*

3- Na bezinken en centrifugeren van vooraf flink geschudde monsters blijft het N- en P-gehalte in het bovenstaande water aanzienlijk hoger dan in de ongeroerde monsters. Deze nutriënten zaten waarschijnlijk in het bodemvocht en er eenmaal uit gaan ze er niet snel in terug. *Mag dit effect vergelijken (geëxtrapoleerd) worden met de invloed van wind en golfslag en van bioturbatie door bodemwoelende vissen in ondiepe meren en plassen?*

Theo Claessen

PERSONALIA

Personalia vanaf januari 2011 –

Nieuwe leden

1. Merel Soons (Universiteit Utrecht)
2. Roy Veldhuizen (STOWA)
3. Rob Gerritsen (WS Vallei en Eem)
4. Paula Penninkhoff (Arcadis) 400st lid
5. Remko Andeweg (Bureau Stadsnatuur Rotterdam)
6. Paul Jeschar (Waterschap Rivierenland AQUON)
7. Remco Schreuders (Tauw bv)
8. Arie Naber (RWS Waterdienst)
9. Huibert van Rossum (WS de Hollandse Delta)
10. Bart Bos (Hoogheemraadschap Stichtste Rijnlanden)
11. Irene de Lange (Provincie Overijssel)
12. Nicolaas van Everdingen (Watermaatwerk)
13. Gerrit Vossebelt (Waterdienst)
14. Anton Joosten (Joosten Hydrobiologisch Onderzoek en Advies)
15. Imke Leenen (Grontmij)
16. Sander Lagerveld (Stichting Waterproef)
17. Annet Pouw-Nijlunsing (CAH Almere)
18. Tim Puts (witteveen en Bos)
19. Pui Mee Chan (Ambient)
20. Rob Franken (-) 13-07-2011
21. Lisette de Senerpont Domis (NIOO-KNAW) 27-07-2011
22. John Melis (ZZP-er) 3-8-2011
23. Jetze Genee (Tijhuis Ingenieurs) 16-8-2011
24. Marianne Thannhauser (Wetterskip Fryslan) 13-09-2011
25. Kees van der Vlugt (Ambient) 19-09-2011
26. Francisca Sival (Alterra) 11-10-2011
27. Marieke Smits (afstuderend) 20-10-2011
28. Renate Labberton (werkzoekend) 5-11-2011
29. Mieke Johnson (werkzoekend) 8-11-2011
30. Nancy Meijer (Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard) 9-12-2011
31. Dolf Moerkens (Unie van Waterschappen) 21-12-2011

Personalia vanaf januari 2012 – (status 5-4-2012)

Nieuwe leden

32. Hugo Coops (Sciprus Ecologisch Advies) 24-2-2012
33. Theo Schuurmans (Aquatiscche werkgroep van het Hoekschevaards Landschap) 24-02-2012
34. Annemieke Kouwenberg (Arcadis) 20-3-2012
35. Amy Storm (Grontmij) 3-4-2012

Beëindiging lidmaatschap

Henk Vallenduuk (gepensioneerd)

Bernd de Bruin (wijziging van werkvlak)

Pieter Buijs (Nelen-schuurmans) – verandering van werkgebied

Themanummers

De Werkgroep Ecologisch Waterbeheer is een vereniging die zich inzet voor een optimale benutting van ecologisch kennis ten behoeve van het waterbeheer in Nederland. De Werkgroep geeft minimaal één maal per jaar een **NIEUWSBRIEF** uit en heeft daarnaast een publicatiereeks van **THEMANUMMERS**:

Nieuwe themanummers

Binnenkort verschijnen er twee nieuwe themanummers, als een gezamenlijke uitgave van WEW en STOWA. De uitgave was gepland in 2011 maar heeft om uiteenlopende redenen vertraging opgelopen. Van beide nummers wordt een bescheiden oplage gedrukt. Daarnaast komen de nummers beschikbaar als pdf-bestand op de WEW-site. Een voorproefje.

WEW-21

Geannoteerde standaardlijst van determinatieliteratuur voor Nederlandse aquatische macro-invertebraten. Redactie: Barend van Maanen en Ton van Haaren. Auteurs: Werkgroep Standaardisatie Macro-invertebraten Methoden en Analyse (WSMMA). Werkgroep Ecologisch Waterbeheer, Subgroep Toepassing van Aquatisch-ecologische kennis in de Praktijk.

Sinds april 2007 is het concept van dit themanummer beschikbaar op de WEW-site. Vorig jaar is dit concept door Barend van Maanen geheel geactualiseerd, mede omdat naar dit themanummer verwezen wordt in het Handboek Hydrobiologie. De literatuurlijst is nu weer up to date. De redactie moet nog een laatste slag maken en dan kan dit nummer naar de vormgever.

WEW-23

Milieu- en habitatpreferenties van Nederlandse zoetwatermacrofauna. Redactie: Rebi C. Nijboer. Auteurs: Wilco C.E.P. Verberk, Piet F.M. Verdonschot, Ton van Haaren & Barend van Maanen. Werkgroep Ecologisch Waterbeheer, Subgroep Autecologie van aquatische organismen.

Dit themanummer geeft de milieu- en habitatpreferenties van een groot aantal Nederlandse macrofaunasoorten, onder andere voor zoutgehalte, zuurgraad, stroomsnelheid, trofie, saprobie en droogval. Het oorspronkelijke manuscript van de Subgroep Autecologie is in de afgelopen maanden grondig herschreven door Rebi Nijboer. Momenteel ligt het themanummer bij de vormgever. De soortenlijst met preferenties zal als Excel-tabel downloadbaar zijn van de WEW-site.

Oude themanummers

Veel oude themanummers (zie WEW-site Publicaties) zijn nog als rapport beschikbaar. Te bestellen bij de penningmeester tegen kostprijs + verzendkosten. Wanneer daar belangstelling voor is gaan we de oude themanummers digitaliseren.

WEW-01	<i>Biologische Waterbeoordeling. Methoden voor het beoordelen van Nederland oppervlaktewater op biologische grondslag.</i> L. de Lange & M.A. de Rooter, eindredactie, 1977. Werkgroep Biologische Waterbeoordeling. (Niet meer verkrijgbaar)
WEW-02	<i>Biologische waterbeoordeling: instrument voor waterbeheer?</i> P.F.M. Verdonschot & L.W.G. Higler (redactie). 1987. Werkgroep Biologische Waterbeoordeling; Rijksinstituut voor Natuurbeheer, Leersum. (Verkrijgbaar via IBN-Wageningen)
WEW-03	<i>Biologische Waterbeoordeling. Een theoretische beschouwing.</i> Pieter Schroevers, 1991. Een uitgave van de Werkgroep Ecologisch Waterbeheer.
WEW-04	<i>De maakbaarheid van de Natuur.</i> Verslag van een discussiemiddag van de Werkgroep Ecologisch Waterbeheer, Subgroep Standaardisatie. Onder redactie van E.T.H.M. Peeters, P.T.J.C. van Rooy, H.A.M. Ketelaars & M. Fellingier, 1994. Speciale uitgave Nieuwsbrief 20, Werkgroep Ecologisch Waterbeheer.
WEW-05	<i>Levensgemeenschappen van brakke wateren, aanzet tot een beschrijving en bescherming.</i> Werkgroep Ecologisch Waterbeheer, werkgroep Brakke wateren. December 1995. prijs fl 10,-
WEW-06	<i>Beken stromen. Leidraad voor ecologisch beekherstel.</i> Verdonschot P. et al, 1995. WEW-06, STOWA 95-03, Utrecht. (Verkrijgbaar bij firma Hageman Verpakkers, Zoetermeer)
WEW-07	<i>Leidraad voor ecologisch beekherstel in discussie.</i> Discussieverslag n.a.v. het concept: "Beken stromen". Onder redactie van O.Driessen en P. Verdonschot, 1995.
WEW-08	<i>Lijst van de Nederlandse Chironomidae.</i> Alexander Klink en Henk Moller Pillot, mrt 1996.
WEW-09	<i>Habitat evaluatie procedure: een bruikbaar instrument voor het (regionaal) waterbeheer.</i> Verslag van een discussiemiddag (1 november 1995) van de Werkgroep Ecologisch Waterbeheer. Onder redactie van: M. Fellingier, J. Friedrich, E.T.H.M. Peeters, oktober 1996.
WEW-10	<i>De aquatische levende rupsen van Nederland, proeftabel en autecologie.</i> H. Vallenduuk, H. Cuppen en G. van der Velde.
WEW-11	<i>Inlaat van systeemvreemd water.</i> Verslag van discussiemiddagen. Onder redactie van Jan Hylkema en Ria Hunink, september 1997.
WEW-12	<i>Evaluatie en verder ontwikkeling van ecologische beoordelingssystemen.</i> Verslag van een STOWA workshop 3 april 1997 Onder redactie van R. Maasdam en S. Klapwijk, november 1997.
WEW-13	<i>Natte natuur tussen wal en schip?!</i> Verslag van een workshop van de Werkgroep Ecologische Waterbeheer, subgroep standaardisatie. Onder redactie van J.C Friedrich, A. Fortuin en M. Fellingier, november 1997.
WEW-14	<i>Aquatisch-ecologische instrumenten voor de toekomst.</i> Verslag van een workshop van de Werkgroep Ecologisch Waterbeheer subgroep Ecologische Instrumenten in samenwerking met IKC-N en STOWA, Onder redactie van Piet F.M. Verdonschot en Stefanie N. Janssen, juli 1998.
WEW-15	<i>Naar een gedifferentieerde en gebiedsgerichte watermormering.</i> Verslag van een workshop van de WEW subgroep sloten op 17 september 1998. Onder redactie van E. van Dijk.
WEW-16	<i>Naar standaardisatie van visstandmonitoring en -beoordeling.</i> Verslag van een workshop van de WEW subgroep Sloten op 2 december 1998. Onder redactie van S.Semmekrot, december 1999.
WEW-17	<i>Handleiding bemonsteringsapparatuur aquatische macro-invertebraten.</i> Werkgroep Standaardisatie Macro-invertebraten Methoden & Analysen. December 1999.
WEW-18	<i>Handleiding bemonsteringsapparatuur aquatische macro-invertebraten.</i> Werkgroep Standaardisatie Macro-invertebraten Methoden & Analysen. Juli 2001.
WEW-19	<i>Zeldzaamheid van de macrofauna van de Nederlandse binnenwateren.</i> Onder redactie van R.Nijboer & P. Verdonschot. Juli 2001.
WEW-20	<i>Ecologisch waterbeheer in de toekomst met een blik uit het verleden.</i> Symposium ter gelegenheid van het afscheid van drs. Jean JP Gardeniers dd 21 februari 2002. Onder redactie van Edwin Peeters, januari 2004.
WEW-21	<i>Geannoteerde standaardlijst van determinatieliteratuur voor Nederlandse aquatische macro-invertebraten.</i> Werkgroep Standaardisatie Macro-invertebraten Methoden en Analyse (WSMMA). Redactie Barend van Maanen en Ton van Haaren.
WEW-22	<i>WATER IS, als er WATER IS.</i> Uitgave ter gelegenheid van het veertigjarig bestaan van de WEW. Redactie: Peter Heuts, Lowie van Liere, Bas van der Wal, Bert-Jan van Weeren. Tevens Stowa publicatie 2007-10. Juni 2007